

Financial reform in emerging market economies,
red. Tadeusz Kowalski, Wydawnictwo Akademii
Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 1997, ss. 310.

Książka zawiera opracowania bazujące na referatach prezentowanych w czasie konferencji naukowej nt. "Restructuring Financial Institutions in Emerging Market Economies", która odbyła się na Uniwersytecie w Groningen w dniach 4 - 6 kwietnia 1997 roku. W książce zawarto zarówno referaty będące wynikiem projektu ACE/Phare jak również referaty zaproszonych osób z Aalborga, Bradford, Gothenburga i Poznania.

Główną zaletą książki jest fakt, że daje zarówno obszerny przegląd aspektów teoretycznych dotyczących reform finansowych w krajach EMS (Emerging Market Economies) jak i narzędzi analitycznych, mających znaleźć zastosowanie w analizie systemów finansowych badanych krajów.

Trzydzieści opracowań zawartych w książce można podzielić na 4 części. Po części pierwszej, mającej charakter teoretyczny i bazowy w stosunku do kolejnych, następuje część empiryczno-analityczna (rozdz. 4 - 11), w której zawarto też analizę porównawczą. W trzeciej części zawarto aspekty makroekonomiczne oraz instytucjonalne.

W rozdziale 1 Parminder Bahra i Christopher J. Green oraz Victor Murinde analizują genezę reform w krajach o nowych gospodarkach rynkowych (EMS), zwracając uwagę na znaczenie polityczne zadłużenia banków i wskazując na lukę analiz sektora finansowego w krajach EMS.

Niels Hermes i Ger Lanjouw w rozdziale 2 zwracają uwagę na rolę kursu walutowego jako nominalnej kotwicy w polityce antyinflacyjnej. Analiza teoretyczna wzbogacona jest doświadczeniami państw Ameryki Łacińskiej. Cenne są tutaj sugestie dotyczące elastycznego kursu wymiany.

Niels Hermes i Robert Densint omawiają w kolejnym (trzecim) rozdziale problem depozytów gwarancyjnych w procesie stabilizacji systemu bankowego. Dużo uwagi poświęcają Autorzy kwestii wdrożenia klarownego systemu odpowiedzialności banków.

W kolejnym rozdziale M. Szambelańczyk i Hanna Burmistrz ak omawiają prawne aspekty systemu gwarancji bankowych w Polsce, biorąc pod uwagę pierwsze w tym zakresie doświadczenia naszego kraju.

A. Geske Dijkstra w rozdziale piątym analizuje i omawia trzy koncepcje efektywności sektora finansowego: efektywność operacyjną, alokacyjną i dynamiczną. Autor argumentuje dalej, że finansowa liberalizacja na Węgrzech doprowadziła do utraty konkurencyjności strukturalnej banków państwowych oraz do ograniczenia długoterminowego finansowania sektora prywatnego.

Vello Vensel w rozdziale szóstym analizuje ścieżkę rozwoju estońskiego systemu bankowego, wykorzystując zmodyfikowane podejście DuPont oraz swoją własną metodę "matrix". Autor dowodzi, że podejście "matrix" ma wiele dodatkowych zalet w porównaniu z tradycyjną metodą wskaźnika finansowego.

Bert Scholtens w kolejnym rozdziale analizuje rynek papierów wartościowych od strony wykorzystania przez Polskę rynków międzynarodowych. Autor analizuje zagraniczną ocenę polskiego długu i polskich wierzycieli, w nawiązaniu do efektywności Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie.

W kolejnym rozdziale Witold Jurek analizuje wpływ czynników mikroekonomicznych na ceny giełdowe na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych w 1994 r. Dowodzi on, że ceny giełdowe były w znacznym stopniu uzależnione od sprawności zarządzania. Zależność między cenami giełdowymi, płynnością oraz strukturami finansowymi była słaba.

W rozdziale 9 Qaizar Hussain wykorzystuje panel danych Malezji i Korei. Stwierdza on, iż kraje te należą do grupy państw powyżej średniej dochodu EMEs i często służą jako punkt odniesienia w analizach europejskich gospodarek okresu przejściowego. Autor dowodzi, że wysoki poziom wskaźników zadłużenia-wierzycielności w Korei oraz powszechna własność krajowych akcji zwykłych w Malezji są rezultatami odmiennych polityk prowadzonych w tych krajach.

Autor rozdziału 10, Wanda Nowara, omawia kwestie zagranicznych inwestycji bezpośrednich i koncentruje się na wpływie zagranicznych inwestycji bezpośrednich na bilans płatniczy. Teoretyczne względy są zilustrowane empirycznymi danymi Polski, Węgier, Republiki Czeskiej, jak również Portugalii i Hiszpanii. Przedstawione dane pokazują, iż w większości przypadków zagraniczne inwestycje bezpośrednie doprowadziły do pogorszenia się bilansu w handlu.

Kolejny rozdział, autorstwa Steve Letza i Billa Neale, koncentruje się natomiast na mikroekonomicznych determinantach zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Autorzy analizują w nim motywy dla zagranicznych inwestycji bezpośrednich, oraz obecne przykłady wspólnych przedsięwzięć w Polsce oraz brytyjskich inwestycji na Węgrzech. Dowodzą oni także, iż sukces jakichkolwiek wspólnych przedsięwzięć bazuje nie tyle na inwestycjach zagranicznych (jako transferach finansowych), ale raczej na transferze umiejętności kierowniczych oraz metod zarządzania.

Ostatnia część książki, autorstwa Wolfganga Zanka, przedstawia analizę ekonomicznej transformacji Wschodnich Niemiec w 1990 - 1997. Dane empiryczne przedstawione są na tle obszernych analiz metodologicznych i teoretycznych. Autor koncentruje się na krótkoterminowych błędach, które wywarły długotrwałe, makroekonomiczne konsekwencje. Zauważa on jednocześnie, iż rząd niemiecki zbyt późno uświadomił sobie, że wschodnioniemiecka ekonomiczna poprawa wymagała interwencji rządu na dużą skalę. Ponadto, analiza Autora sugeruje, iż gospodarka Wschodnich Niemiec jest jeszcze wciąż daleka od osiągnięcia trwałego wzrostu.

W rozdziale 13 Tadeusz Kowalski i Dorota Hadasik analizują makroekonomiczne oraz instytucjonalne warunki przygotowania, związane z procedurą bankructwa w Polsce w latach 1990 - 95. Autorzy dowodzą, iż poza podtrzymywaniem liberalnych zasad istnieje także potrzeba ulepszenia zarówno procedur prawnych jak i przeprowadzania bankructwa firm w Polsce. Bardziej efektywne zasady i mechanizmy wyjścia uzupełnią reformy rynkowe oraz zwiększą ogólną efektywność polskiej gospodarki.

Recenzowana książka prezentuje bardzo interesujący obszar toczącej się w krajach Europy Środkowo-Wschodniej dyskusji nad problemami transformacji i przyszłością sektora finansowego. Istotną zaletą pracy jest interdyscyplinarność podejścia badawczego, co rozszerza znacznie wiedzę czytelnika. Poszczególne rozdziały stanowią jednak integralną całość i są umieszczone w logicznej kolejności. Warty podkreślenia jest fakt, iż reprezentują one także wyrównany poziom. W powyższym kontekście niedosyt musi jednak budzić brak szerszych odniesień do procesu integracji krajów EMEs z Unią Europejską.

Lektura prezentowanej książki przynieść może wiele satysfakcji nie tylko czytelnikom z kręgu akademickich, lecz także ludziom z branży finansowej i reprezentantom biznesu.

Andrzej Stępiak